

DOĞADA YETİŞEN VE EKONOMİK DEĞERİ OLAN MORCHELLA TÜRLERİNİN KORUNMASI

İbrahim TÜRKEKUL

Yrd. Doç. Dr., Gaziosmanpaşa Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Biyoloji Bölümü. 60250 Taşlıçiftlik / TOKAT
turkoibrahim@yahoo.com

ÖZET

Bu çalışmada doğal olarak ormanlarda yetişen *Morchella* sp. türlerinin bilinçsiz bir şekilde toplanması sonucu türlerin yok olma tehlikesine karşı doğru ve gereği gibi toplanması ele alınmıştır.

Anahtar Kelime: *Morchella*, Mantar, Koruma

PROTECTION OF WILD MORCHELLA SPECIES WHICH HAVE ECONOMICAL VALUE

ABSTRACT

In the present study, it has been observed that the species of *Morchella* grown in forest areas have been picked carelessly. Because of that, we aimed to propose the correct way of collection of those species.

Keyword: *Morchella*, Mushroom, Protection

GİRİŞ

Günümüzde bütün dünyada çevre ve çevreyle ilgili sorunlar sürekli olarak gündemde kalmakta ve çözüm önerileri üretilmeye çalışılmaktadır. Ancak, küresel ısınma, iklim değişiklikleri, türlerin yok olması gibi önemli çevre konularına çoğumuz duyarsız kalmaktayız.

Bilindiği üzere son yüzyılın en önemli sorunlarından biri küresel ısınmadır. Küresel ısınma ile birlikte bazı değerlerin değişeceği yapılan çalışmalarla ortaya konulmuştur. Isınmanın etkisiyle meydana gelecek olan olumsuzluklardan birisi de bazı mikroorganizma, bitki ve mantar gibi canlıların büyük ölçüde zarar göreceği gerçeğidir.

Morchella sp. (kuzu göbeği) mantarlarının yetiştiriciliği üzerinde oldukça fazla miktarda çalışmalar yapıldığı fakat sınırlı başarıların elde edildiği bilinmektedir (Yalınkılıç vd ., 1992; İlbay, 2000)

Bu çalışmada ele aldığımız *Morchella* sp. (kuzu göbeği) mantarları ülkemizin de içinde bulunduğu İtalya, İspanya ve Yunanistan gibi Akdeniz ülkelerinde yetişmektedir. Bu mantar türleri ormanlarda çam, meşe, dişbudak gürgen ve yaprağını döken ağaçların çevresinde erken ilkbaharda özellikle yağmur sonrası bol miktarda bulunabilir. Ülkemizde Ege, Akdeniz ve Karadeniz Bölgelerinde doğal olarak yetişmekte ve orman köylüsüne ekonomik açıdan büyük katkılar sağlamaktadır.

MATERYAL ve YÖNTEM

Tokat yöresinde, 1999-2004 yılları arasında *Morchella* cinsine ait türlerin belirlenmesi amacıyla arazi çalışmaları yapılmıştır. Mantarlar araziden düzenli bir şekilde toplanıp (Türkekul 2003; Phillips, 1981) göre incelenerek teşhisleri yapılmıştır.

Bu çalışmalar esnasında, makromantarların yöre halkı tarafından bilinçsizce toplandığı ve tüketildiği gözlemlenmiştir. Mantarların toplanması esnasında kesici bir aletle sapın toprakla temas ettiği bölgeden kesilerek son kısmının toprakta bırakılması sağlanmalıdır (Şekil 1a-b). Bu konuda bölge halkına zaman zaman mantarların doğadan gelişigüzel toplanmaması gerektiği anlatılmaya çalışılmıştır.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Gerek besin değeri, gerekse tıbbi açıdan son derece önemli olan ve ihracaatında yüksek gelir potansiyeli olan ender kaynaklarımız arasında yer alan *Morchella* ve diğer doğa mantarları ile ilgili, bilgilendirici, tanıtıcı ve bilinçsiz tahribi önleyici yayın, toplantı ve kurs çalışmaları yapılmalıdır.

Avrupa ülkelerinde makromantarlarla ilgili (özellikle *Morchella*) üzerinde sempozyumlar ve halkı bilinçlendirme toplantıları yaygın olarak devam etmektedir. Bu tür çalışmaların ülkemizde de acilen ele alınması ve yok olmakta olan doğal kaynakların daha dikkatli ve bilinçli kullanılması gerekliliği üzerinde durulmalıdır.

Şekil 1. Makromantarların Doğadan Toplama Şekilleri

Doğal olarak yetişen bireylerin değerlendirilmesi üzerinde yaptırım gücünün ve caydırıcı önlemlerin üzerine yoğunlaşmasının önemi bir kat daha anlaşılmuştır

Ülkemizin doğal kaynaklarının küresel ölçekte korunarak gelecek kuşaklara aktarılabilmesi için önlemlerin alınması ve halkımızın bilinçlendirilmesinin gerekliliği açıktır.

KAYNAKLAR

- İlbay, M. E., 2000. Değişik Azotlu Gübre İle Büyümeyi Düzenleyicilerin Sıvı Kültürde *Morchella conica*'nın Misel Verimine Etkisi. Türkiye VI. Yemeklik Mantar Kongresi 20-22 Eylül 2000. Bergama. Bildiri Metni, 276-280.
- Phillips, R., 1981. Mushrooms and Other Fungi of Great Britain and Europe, New Interlitho S.P.A. Milan.
- Türkecul, İ., 2003. A Contribution to the Fungal Flora of Tokat Province Tr. J. of Botany 27: (313-320)
- Yalınkılıç, M.K., Kalay, H.Z., Tüfekçioğlu, A., Karagül, R. ve Sesli, E., 1992. "Morchella spp." Mantarlarının Orman Tali Ürünü Olarak Önemi ve Trabzon'da Lokal Bir Yayılış Alanındaki *Morchella* Türlerinin İncelenmesi, "ORENKO 92" 1. Ulusal Orman Ürünleri Endüstri Kongresi, 22-25 Eylül 1992, K.T.Ü. Orman Fak., Trabzon, Bildiri Metinleri, 2. Cilt, 177-198.